

Groninger kerken als tijdachines

In 2019 bestaat stichting Oude Groninger Kerken 50 jaar. Vooruitlopend op het jubileum is er een prentenboek en een tentoonstelling die de steeds veranderende functie van kerken laat zien.

JOEP VAN RUITEN

Om aandacht te trekken bedachten de oprichters van de stichting Oude Groninger Kerken in 1969 iets ludieks: een romantische ruïne-rally. Het publiek werd daarbij uitgenodigd per fiets of auto aan te sluiten bij een stoet die vanaf de Grote Markt in de stad Groningen langs verkrotte kerken zou reizen, langs verzakte grafstenen en muren die overwoekerd waren door oprukend groen.

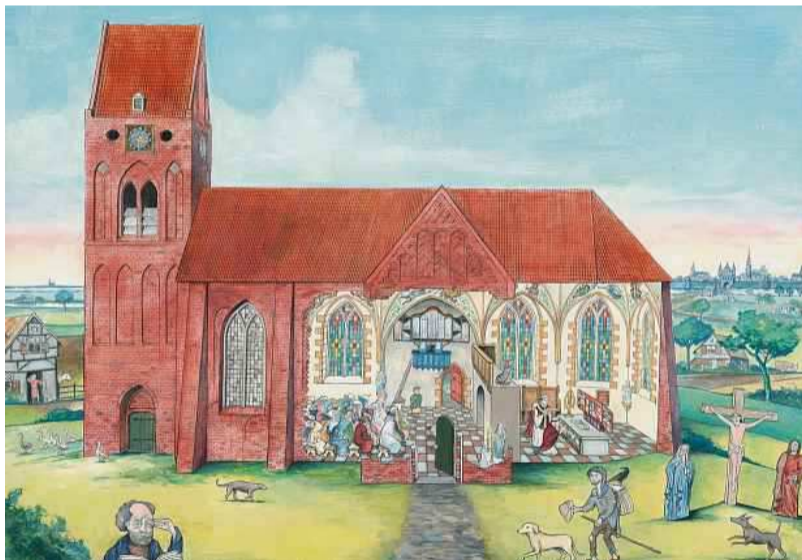
De actie slaagde. Vrij vlot wist de jonge stichting zo'n duizend donateurs aan zich te binden. Maar belangrijker: een groot publiek begon te zien dat op allerlei plekken in de provincie verval gaande was dat op zijn minst tot stilstand moest worden gebracht. De Groninger kerken, waarvan sommige teruggaan tot de elfde eeuw, moesten worden meegenomen in de nieuwe tijd.

Aan de vooravond van het vijftigjarig bestaan van de stichting wordt deze boodschap nog eens herhaald. Dit keer niet middels een rally, daarvoor ontbreekt het aan ruïnes, maar met behulp van een prentenboek en een tentoonstelling in Museum Klooster Ter Apel, niet toevallig één van de plekken in Groningen waar het verleden een toekomst heeft gekregen.

'Als we cultuur willen behouden, moeten we haar blijven scheppen', citeerde voorzitter Pim de Bruyne van de stichting Oude Groninger Kerken afgelopen vrijdag historicus Johan Huizinga. De Bruyne deed dat tijdens de presentatie van het boek

Bezoekers aan de tentoonstelling *De kerk als tijdmaschine* in Museum Klooster Ter Apel. FOTO'S BOUDEWIJN BENTING

Links: gotische kerk (1350 - 1500). Rechts: kerk tussen rokende schoorstenen (1850 - 1900)

ILLUSTRATIES STEFAN DE KEIJSER

'De kerk is vol van brandstof voor de verbeelding'

De kerk als tijdmaschine en de opening van de gelijknamige tentoonstelling. En verwees daarmee naar zowel het motto van zijn stichting als naar het werk dat is verzet door Agmar van Rijn, projectleider van wat naast een boek en een expositie ook een educatieprogramma heeft opgeleverd.

De kerk als tijdmaschine laat zien dat religieus erfgoed meer is dan een kwestie van vasthouden aan het verleden. Teksten van Martin Hillenga en prenten van Stefan de Keijser maken op laagdrempelige wijze duidelijk hoe 'de kerk' in Groningen kon ontstaan en zich in de loop der eeuwen ontwikkelde door met de tijd mee te bewegen, ook toen het gemeenschappelijk geloof steeds vaker individueel beleefd werd.

Waar Hillenga verspreid over twaalf tijdvakken losjes en vrolijk feiten opdist, levert De Keijser realistische, ingekleurde potlood- en penseeltekeningen bij die feiten. Van het eerste houten gebedshuis als schuilplaats voor de bewoners van de wierden tot en met het multifunctionele kerkgebouw waar toe-

risten op af komen om oude orgels of moderne kunst te bekijken en hedendaagse muziek te beluisteren.

Kortom, een cultuurgeschiedenis van de rand van wat we nu Noord-Nederland noemen. In eerste instantie voor kinderen, maar ook voor 'het kind dat nog in elke volwassene schuilt'. Want, aldus voorzitter De Bruyne, „de kerk is vol van brandstof voor de verbeelding, die vonk ontbrandt bij kinderen vaak zonder problemen.”

„Twaalf keer zien we een kerk die steeds opnieuw is gevonden, en ook weer anders wordt gebruikt”, vatte De Bruyne het in Ter Apel samen. „Twaalf keer een proces waarin de mensen die rondom de kerk leefden, de kerk 'bleven scheppen', om in termen van Johan Huizinga te spreken. Als u de tentoonstelling bekijkt of door het kijkboek bladert, hoop ik dat u zin krijgt opnieuw op ontdekkingsstocht te gaan. Dat u zich afvraagt wat een oude kerk eigenlijk voor u betekent. En dat u zich vanuit dit proces van betekenisgeving persoonlijk betrokken voelt bij het behoud van uniek Gronings erfgoed.”

Het boek *De kerk als tijdmaschine* van Martin Hillenga (tekst), Stefan de Keijser (illustraties) en Jelle F. Post (vormgeving) is een uitgave van Wbooks. Prijs: 14,95 euro (82 blz.) De gelijknamige tentoonstelling is t/m 17/2 te zien in Museum Klooster Ter Apel. Zie ook www.groningerkerken.nl.

Pim de Bruyne, voorzitter Oude Groninger Kerken.